

VU Research Portal

Rubriek Straftoemeting

Duker, M.J.A.; Schuyt, P.M.

published in

Delikt en Delinkwent
2010

document version

Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Duker, M. J. A., & Schuyt, P. M. (2010). Rubriek Straftoemeting. *Delikt en Delinkwent*, 2010, 1075-1080.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

standelijke vermogens of een vorm van psychopathologie maakte dat zij in de psychiatrie terechtkwamen. Het ging daarbij in de meeste gevallen om debiele of imbeciele mannen, bij wie men vaak ook de aanwezigheid van een vorm van psychopathie veronderstelde. Zij hadden zich schuldig gemaakt aan onder andere ontucht, incest, diefstal, inbraak, chantage en insubordinatie in het leger. Het betrof mensen met een vaak blijvende psychische beperking van wie met recht gezegd zou kunnen worden dat het ging om 'devianten' van wie de maatschappij of 'de openbare orde' enig risico te duchten had. Men zou wellicht verwachten dat deze patiënten omwille van de 'bedreiging' die zij konden vormen voor de samenleving, langer opgenomen zouden blijven dan gemiddeld en dat geneesheren voorzichtiger en aarzelender zouden zijn bij hun ontslagen. Het mag dan ook opmerkelijk heten dat juist deze groep patiënten tamelijk snel, in de meeste gevallen binnen het jaar, uit de inrichting ontslagen werd (Vijsselaar, 316-317).

Literatuur

- Goedhard, L.E., *Pharmacotherapy and aggressive behaviour in psychiatric patients*, Amsterdam, 2010 (diss. UU).
- 't Hart-Kerkhoffs, L.A., *Juvenile sex offenders: mental health and reoffending*, Amsterdam, 2010 (diss. VU).
- Vijsselaar, J., *Het gesticht. Enkele reis of retour*, Amsterdam: Boom, 2010.

F. Koenraadt & B.C.M. Raes

Deze rubriek bevat een overzicht van de ontwikkelingen op het terrein van sanctionering en straftoemeting, zoals wetsvoorstellen en wetswijzigingen. Bovendien wordt melding gemaakt van nieuwe of gewijzigde (strafvorderings)richtlijnen, aanwijzingen en landelijke oriëntatiepunten. In het eerste nummer van *Delikt en Delinkwent* van 2011 zal uitvoerig aandacht worden besteed aan de voor de straftoemeting relevante rechtspraak. Deze rubriek is afgesloten op 20 juli 2010.

Wetsvoorstellen

1. Een nieuw wetsvoorstel ter aanpassing van de Wet Schadefonds Geweldsmisdrijven (*Kamerstukken II 2009/10, 32 363*) bevat een voor de straftoemeting interessante wijziging van de regeling van het slachtoffer in het Wetboek van Strafvordering. Een nieuw artikel 51h schrijft namelijk – in overeenstemming met artikel 10 van het EU Kaderbesluit inzake de status van het slachtoffer in de strafprocedure – voor dat het openbaar ministerie bevoordert dat waar mogelijk bemiddeling tussen verdachte en slachtoffer plaatsvindt. De rechter dient daarmee bij de straftoemeting rekening te houden als die bemiddeling tot een overeenkomst heeft geleid. Er wordt bij deze bemiddeling vooral gedoeld op bemiddeling in de vorm van een vergoeding van materiële schade, omdat slachtoffers er in de praktijk de voorkeur aan geven herstelgesprekken pas te voeren nadat er een

einduitspraak van de rechter ligt. In gevallen van vergoeding van schade kan de verdachte er volgens het wetsvoorstel dus daadwerkelijk aanspraak op maken dat de rechter die in zijn voordeel betreft bij de straftoemeting. Dat kan het slachtoffer er ook van weerhouden vooraf een overeenkomst aan te gaan. De vraag rijst daardoor of de enkele eenzijdige vergoeding van materiële schade ook leidt tot een overeenkomst als bedoeld in dit artikel. Aangenomen mag worden dat wanneer vergoeding plaatsvindt, dat gebeurt op basis van de door het slachtoffer opgegeven schade, waardoor redelijkerwijs al snel van een overeenkomst kan worden gesproken. Maar welke betekenis moet worden gegeven aan de situatie dat de verdachte zich vooraf bereid verklaart schade te vergoeden en het slachtoffer dat in het kader van bemiddeling weigert uit angst dat de verdachte er bij de rechter te gemakkelijk vanaf zal komen? Overigens sluit het wetsvoorstel niet uit dat de rechter in aanvulling op een overeenkomst een schadevergoedingsmaatregel oplegt als waarborg voor een daadwerkelijke vergoeding die nog moet plaatsvinden. In haar advies vraagt de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (NVvR) of er ook ten nadele van de verdachte rekening mag worden gehouden met het uitblijven van een schadebemiddeling. Een concreet antwoord van de minister op die vraag ontbreekt vooralsnog. Het lijkt redelijk te veronderstellen dat dit sterk afhankelijk is van de omstandigheden van het geval. Het uitblijven van een poging van de verdachte tot bemiddeling is wellicht niet relevant voor de straf-

toemeting, terwijl het niet reageren op de uitdrukkelijke bereidheid daartoe van het slachtoffer dat wellicht wel is. Volgens de NVvR zou de betreffende vraag te zijner tijd aan het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJEU) kunnen worden voorgelegd.

2. In de vorige aflevering werd gewezen op het Wetsvoorstel ter implementatie van het Kaderbesluit betreffende de wijze waarop bij een nieuwe strafrechtelijke procedure rekening wordt gehouden met onherroepelijke veroordelingen van de betreffende verdachte door rechters in andere lidstaten van de Europese Unie (*Kamerstukken II* 2009/10, 32 257). Deze wet is na een erg snelle behandeling per 1 juli 2010 in werking getreden (*Stb.* 2010, 201). Zij voorziet er ten aanzien van het Wetboek van Strafrecht (bijvoorbeeld bij de ISD-maatregel en de recidivebepaling), het Wetboek van Strafvordering en vele andere wetten in dat waar wordt gesproken over een 'veroordeling' ook een veroordeling door een buitenlandse rechter in aanmerking wordt genomen. In de nota naar aanleiding van het verslag gaat de minister kort in op de uitwisseling binnen Europa van gegevens omtrent veroordelingen op basis van twee in de vorige aflevering reeds genoemde kaderbesluiten: het Kaderbesluit betreffende de organisatie en inhoud van de uitwisseling van gegevens uit het strafregister tussen de lidstaten (2009/315/JBZ, PbEU L 93) en het Kaderbesluit betreffende de oprichting van het Europees Strafrechtregister Informatiesysteem (2009/316/JBZ, PbEU L 93). Deze Kaderbesluiten geven een dwingend karakter aan de

uitwisseling en registratie van die gegevens, waar dat nu te vrijblijvend gebeurt.

3. In de vorige aflevering werd het verband benadrukt tussen het ahangige wetsvoorstel waarmee de oplegging van taakstraffen wordt beperkt en het toen nog niet maar inmiddels wel verschenen wetsvoorstel inzake de regeling van de voorwaardelijke veroordeling en de voorwaardelijke invrijheidsstelling (*Kamerstukken II 2009/10, 32 319*). De oplegging van 'kale' taakstraffen wordt in het wetsvoorstel ter zake de taakstraf beperkt met uitdrukkelijk behoud van de mogelijkheid die te combineren met een voorwaardelijke gevangenisstraf. In de nota naar aanleiding van het verslag plaatst de minister het verbod op een kale taakstraf in de sleutel van de inzet op gedragsverandering met gebruik van bijzondere voorwaarden. Deze inzet komt voort uit het kabinetsbeleid ter bevordering van een persoonsgerichte aanpak om recidive te voorkomen (*Kamerstukken II 2009/10, 24 587, nr. 299*) en strookt volledig met het nieuwe wetsvoorstel inzake de regeling van de voorwaardelijke veroordeling en de voorwaardelijke invrijheidsstelling. Die beoogt een intensiever gebruik van de bijzondere voorwaarden bij de voorwaardelijke veroordeling en overigens ook bij de voorwaardelijke invrijheidsstelling. De mate van toezicht kan daarbij variëren naar de mate van het risico dat voorwaarden worden geschonden of opnieuw strafbare feiten worden gepleegd. Een combinatie van een taakstraf en een voorwaardelijke gevangenisstraf kan tegen deze achtergrond van de persoonsgerichte aanpak als een

passende bestraffing worden gezien. In een tijd waarin de roep om onvoorwaardelijke gevangenisstraffen bij ernstige delicten duidelijk aanwezig is, betoogt de minister dat zelfs bij ernstige delicten een persoonsgerichte aanpak met een deels voorwaardelijke straf en bijzondere voorwaarden meer heil kan bieden, omdat die immers de mogelijkheid biedt gedurende vele jaren toezicht te houden op het gedrag van de veroordeelde.

De nieuw in te voeren bijzondere voorwaarden zijn: 1. herstel van de veroorzaakte schade; 2. het contactverbod; 3. het locatieverbod; 4. het locatiegebod; 5. de meldingsplicht; 6. het drugs- en alcoholverbod; 7. ambulante behandeling; 8. het verblijven in een instelling voor begeleid wonen of maatschappelijke opvang; 9. het deelnemen aan een gedragsinterventie en 10. het voldoende aan een wettelijke verplichting Nederland te verlaten. Ook ten aanzien van de voorwaardelijke invrijheidsstelling worden enkele bijzondere voorwaarden toegevoegd die meer verband houden met de terugkeer in de samenleving. Overigens wordt in de memorie van toelichting ook nog een wetsvoorstel inzake thuisdetentie aangekondigd betreffende het gebruik van elektronisch toezicht bij de tenuitvoerlegging van vrijheidsstraffen. Veel van de nieuw in te voeren bijzondere voorwaarden betreffen voorwaarden die nu ook al worden verbonden aan de voorwaardelijke straf, met name op grond van de reeds bestaande restcategorie van voorwaarden 'het gedrag van de veroordeelde betreffende'. Omschrijving van die voorwaarden in de wet biedt echter meer

duidelijkheid, ook al blijft de restcategorie wel gehandhaafd. Waar geregeld in een vonnis wordt beslist dat een verdachte zich 'zal gedragen conform de aanwijzingen van de reclassering', wordt nu beoogd dat reeds in het vonnis de concrete voorwaarden worden bepaald. Met name het locatiegebod is volgens ons interessant, omdat die nog algemeen is geformuleerd en aldus de rechter veel vrijheid geeft de bewegingsvrijheid van de verdachte te beperken. De minister verwijst zelf elders in de memorie van toelichting op de arresten waarin de Hoge Raad een niet concreet in de wet geregelde verbod om een eiland van de Nederlandse Antillen te verlaten (met het oog op het voorkomen van drugshandel) ontoelaatbaar achtte. De vraag is of de minister dergelijke locatiegeboden nu wel voldoende wettelijk geregeld en toelaatbaar acht. Vele vormen van locatiegeboden kunnen immers diep ingrijpen in de bewegingsvrijheid van de veroordeelde.

De bedoeling van het wetsvoorstel is niet alleen maar meer gebruik te maken van bijzondere voorwaarden en de mogelijkheden van reclasseringstoezicht, maar ook om die strenger toe te passen. Het wetsvoorstel geeft de rechter namelijk de bevoegdheid bij gevaar voor recidive de gestelde voorwaarden en het daaraan verbonden toezicht dadelijk uitvoerbaar te verklaren. Dus wanneer een verdachte doorprocedeert, staat dat niet steeds in de weg aan de tenuitvoerlegging van bijzondere voorwaarden en de verplichting reclasseringstoezicht te ondergaan. Daarnaast wordt het mogelijk een veroordeelde die zich niet aan de

voorwaarden houdt, direct aan te houden en vast te houden in afwachting van een beslissing van de rechter op een vordering tot tenuitvoerlegging van de voorwaardelijk opgelegde straf. Indien de veroordeelde de algemene voorwaarde dat hij niet wederom strafbare feiten begaat overtreedt, maar voorlopige hechtenis niet mogelijk is, staat volgens de minister de onschuldpresumptie niet aan het direct aanhouden en insluiten in de weg. Vereist is dan dat het tenminste waarschijnlijk is dat de verdachte zich aan een nieuw strafbaar feit heeft schuldig gemaakt. Van een vaststelling van schuld mag echter geen sprake zijn.

Het mag duidelijk zijn dat het wetsvoorstel veel vraagt van de reclassering. In het vereenvoudigen van de communicatie tussen openbaar ministerie en de reclassering is reeds voorzien door de zogenaamde reclasseringsbalies die bij alle parketten zijn ingesteld. Maar de nodige tijd en investering van de reclassering zal hoe dan ook veel geld kosten. Aangenomen mag worden dat dit geld niet overvloedig voorhanden is, maar niettemin wordt algemeen voorzien in een toename aan financiële middelen en ook voor de reclassering, alhoewel de minister ook nog een slag om de arm houdt, vermoedelijk uit onzekerheid over de algemene financiële situatie. De minister heeft in ieder geval voor ogen dat behandelingstrajecten of begeleidingstrajecten die reeds vanuit andere hoek dan die van justitie worden gefinancierd niet worden doorbroken door de zelfstandige opdracht van de strafrechter tot dergelijke trajecten. Tot slot verdient ten aanzien van dit wetsvoorstel

vermelding dat de leerstraf als zelfstandige straf vervalt.

Onderzoek

Door het WODC is – naar aanleiding van de verruiming van de maximumgrens van straffen die door de politierechter mogen worden opgelegd van zes maanden naar een jaar – onderzoek verricht naar de rechtspraak door de enkelvoudige kamer in strafzaken (W.M. de Jongste en R.J. Decae, *De competentie van enkelvoudige kamers in strafzaken verruimd, Cijfermatige gegevens en ervaringen in de praktijk* (Cahier 2010-3), Den Haag: WODC 2010). Daaruit blijkt dat de extra ruimte met name benut wordt bij gekwalificeerde diefstal, harddrugs, mishandeling en valsheid in geschrifte. In dat verband heeft de verruiming dus kennelijk een duidelijke functie. Het aantal strafzaken waarin de politierechter tussen de zes en negen maanden gevangenisstraf oplegt is na een rijkelijk eerste jaar geleidelijk aan wel afgenomen. Straffen van meer dan negen maanden komen zelden voor, zodat de verruiming van de competentie in dat verband kennelijk geen grote toegevoegde waarde heeft. Voorts worden gevoelige zaken zoals ernstige verkeersongevallen en zedenzaken, waarin geregeld onder het maximum wordt gestraft, nog steeds stevast aan de meervoudige kamer voorgelegd. Respondenten hebben overigens massaal gewezen op het financieringsstelsel van de rechtspraak, dat afdoening door de meervoudige kamer bevordert, hetgeen op gespannen voet staat met de beoogde

verruiming van de competentie van de politierechter.

Wijzigingen en verlengingen in het stelsel van richtlijnen voor strafvordering

Er is sinds 1 januari 2010 een nieuwe richtlijn voor strafvordering liquide middelen (*Stc.* 2009, nr. 19738) die de overtreding betreft van de in de Douanewet geïmplementeerde verplichting uit de EG-verordening liquide middelen van 26 oktober 2005 (PbEU L 309) tot het aangeven van grote contante bedragen bij het binnenkomen of verlaten van het land. De richtlijn schrijft voor dat de Douane/Belastingdienst transacties kan aanbieden bij het aantreffen van grote bedragen aan liquide middelen en de FIOD/ECD inschakelt wanneer het meer dan €10.000,- aantreft en vermoedens van witwassen heeft. De richtlijn bevat een schema voor het bepalen van de hoogte van deze door de Douane aan te bieden transacties. Het OM gaat pas over tot dagvaarding indien het aange troffen en niet aangegeven bedrag de €20.000,- te boven gaat. Per 1 april 2010 is er voorts een aangepaste richtlijn voor strafvordering Wet personenvervoer 2000 ter zake overtredingen van de vergunningplicht ingevolge genoemde wet (*Stc.* 2010, nr. 2951). De richtlijn bevat een uitgebreide tarievenlijst die is gebaseerd op het strafpuntenstelsel van het Kader voor strafvordering. In verband met de gefaseerde invoering van de OM-strafbeschikking is per 1 april 2010 een nieuwe richtlijn voor strafvordering tarieven en feitomschrijvingen ter zake de Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften (WAHV) in

werking getreden (*Stc.* 2010, nr. 2963). Voorts zijn per 1 januari 2010 hierbij geldende bijlagen verschenen inzake politietransacties, OM-transacties en strafbeschikkingen (*Stc.* 2010, nrs. 1441 en 1443). Per 1 april 2010 is er voorts een aangepaste richtlijn voor strafvordering bestuurlijke strafbeschikking overlastfeiten verschenen (*Stc.* 2010, nr. 2949). Die betreft de uniformering bij het uitvoeren van strafbeschikkingen door het OM na de formele aankondiging daarvan aan de betrokkene door bijzondere opsporingsambtenaren die toezien op de openbare orde in gemeenten (deze constructie is vooralsnog gekozen totdat de bestuurlijke strafbeschikking daadwerkelijk in de praktijk wordt ingevoerd). De tarieven zijn ontleend aan die voor overlastfeiten die reeds zijn opgenomen in het Transactiebesluit 1994 en het Besluit OM-afdoening en aan de boetebedragen die gelden in de richtlijn voor strafvordering tarieven en feitomschrijvingen ter zake de WAHV. Per 1 juli 2010 geldt voorts een aangepaste richtlijn voor strafvordering sociale zekerheidsfraude (*Stc.* 2010, nr. 9578) als gevolg van de verhoging van de grens tussen bestuursrechtelijke en strafrechtelijke afdoening naar €10.000,-. Verder is er per 1 juli 2010 een in essentie aan de oude versie gelijklopende richtlijn voor strafvordering in werking getreden ter zake de strafrechtelijke

aansprakelijkheid voor de aanvoer van niet of onjuist gedocumenteerde vreemdelingen (*Stc.* 2010, 9603). De richtlijnen voor strafvordering Opiumwet, softdrugs en harddrugs zijn verlengd tot en met 31 december 2010 (*Stc.* 2009, nr. 19486). De richtlijn voor strafvordering intellectuele eigendomsfraude is verlengd tot 31 januari 2011 (*Stc.* 2010, nr. 9602) en de richtlijn voor strafvordering grondstromen tot 31 december 2011 (*Stc.* 2010, nr. 8007). De richtlijn voor strafvordering Arbeidstijdenwet en de richtlijn voor strafvordering Arbeidsomstandighedenwet zijn verlengd tot 31 april 2012 (*Stc.* 2010, 6194 en 6195; zie eerder *Stc.* 2010, 4578). De richtlijn voor strafvordering rijden onder invloed is verlengd tot 31 december 2013 (*Stc.* 2009, 19368) en die ten aanzien van varen onder invloed tot 31 december 2010 (*Stc.* 2009, nr. 19372). Overige richtlijnen voor strafvordering (in totaal 28) die tot 31 december 2010 zijn verlengd, staan vermeld in *Stc.* 2009, nr. 19489. Op de website van de rechtsprekende macht is tot slot een nieuwe brochure met onder andere de landelijke oriëntatiepunten voor straftoemeting verschenen. Sinds de vorige rubriek zijn daar aangepaste richtlijnen voor rijden onder invloed door bestuurders van auto's, motoren, bromfietsen en fietsen bijgekomen.

M.J.A. Duker en P.M. Schuyt